

Eduard Petiška

STARE GRŠKE BAJKE

Knjiga Stare grške bajke je napisana v obliki zbirke pravljic in bajk. Morda je bil ravno to razlog, da me je knjiga nekoliko bolj pritegnila k branju. Veliko zgodb sem okvirno že poznal in te so mi bile tudi najzanimivejše. Ostale pa so sèasoma postale dolgoèasne, saj so si med seboj zelo podobne in ob branju sem vèasih dobil obèutek, da se vse ponavlja in da berem vedno eno in isto bajko.

Stare grške bajke vsebujejo 26 bajk. Veèinoma se vse nanašajo na starogrško mitologijo. Izmed vseh je bilo potrebno obnoviti bajke z naslovom Prometej, Sizif, Ojdip in Antigona ter Dedal in Ikar.

Prometej

Prometej je bil potomec božanskega rodu Titanov. Zaradi osamljenosti je po svetu iskal bitje, ki bi mu bilo popolnoma podobno. Ob poti je opazil ilovico. Po krajšem opazovanju je ugotovil, da ta daje življenje vsem rastlinam. Tudi sam je poskusil iz ilovice in deževnice izoblikovati kip, ki bi bil podoben bogovom, in s tem tudi njemu. Boginja Atena je kipu vdihnila življenje. Kup gline je oživel in se je prièel premikati. S tem je Prometej ustvaril prve ljudi. Ker niso nièesar znali, jih je nauèil vsega o življenju.

Bogovi so od ljudi zahtevali, da jih èastijo. Prinašati so jim morali darove. Prometej pa je ob daritvah hotel preizkusiti vsevednost bogov. Na eno daritveno mesto je dal meso in ga prekril s kožo, na drugo pa kosti in jih prekril z nekaj masti. Bog Zeus si je izbral drugo daritev, saj je bila videti bogatejša. Ko je opazil, da ga je Prometej prevaral, je ljudem vzel ogenj. Prometeju to ni bilo všeè, saj so bili ljudje njegovi varovanci. Odšel je v božjo palaèò in in si ogenj ponovno prilastil.

Ob tem je Zeus pobesnel. Poklical je Hejfajsta, Ateno, Afrodito in Hermesa in naredili so lepotico nad lepoticami. Imenovali so jo Pandora. Podarili so jo Prometejevemu bratu, ki jo je zaradi izjemne lepote sprejel kljub bratovim opozorilom. Pandora je s seboj nosila skrinjico, v kateri je bilo zlo. Ko so jo odprli je zlo pobegnilo in kaznovalo vse ljudi.

Prometej je bil kaznovan tako, da so ga bogovi prikovali k visoki skali na pogorju Kavkaza. Ker ni prosil usmiljenja, je Zeus poslal orla, ki mu je vsako jutro iztrgal jetra.

Vendar pa je Prometeja rešil Zeusov sin Heraklej. Da bi zadostili Zeusovi volji, je Prometej vse življenje nosil železen prstan, v katerem je bil kamen iz Kavkaza.

Dedal in Ikar

Dedal je bil največji umetnik tistega časa. Imel je mnogo učencev, izmed katerih je bil najbolj nadarjen Talos. Dedalu je prišlo po časi groziti, da bo Talos postal slavnejši kot je bil sam. Odločil se je, da bo Talosa ubil. Nekega večera ga je povabil na Atenski grad in ga zahrbtno pahnil čez obzidje. Talos je imel srečo, saj je nanj pazila Atena in ga spremenila v ptico, da se je lahko rešil.

Neki sprehajalec pa je na Dedalovo nesrečo videl kaj se je zgodilo. Da bi se Dedal rešil pred kaznijo, je s sinom Ikarom pobegnil na otok Kreto. Tam je kralj Minos že dolgo iskal stavbenika, ki bi mu znal sezidal ječo za pošast z imenom Minotaver. Dedalu je zgraditev labirinta uspela, za kar je bil bogato nagrajen, vendar pa ni smel zapustiti Krete.

Dedal se je časa naveličal otoka, zato si je izdelal krila, da bi z njimi pobegnil. In res je naslednje jutro skupaj s sinom poletel proti domu. Kljub temu, da je Ikar opozoril, naj ne leti previsoko, se je ta preveč dvignil in sonce mu je stopilo krila. Ikar je strmoglavil v morje, Dedal pa je njegovo truplo našel naplavljeno na obali. Ko ga je pokopal, je na grob priletel Talos, spremenjen v ptico. Dedal si je zločin nad Talusom očitil, vendar je bilo prepozno. Sam je poletel na otok Sicilija, kjer je živel do konca svojih dni.

Sizif

Sizif se za razliko od vseh ostalih ni bal ne Bogov, ne smrti. Odločil se je ustanoviti mesto Korint, ki pa ni imelo svojega studenca. Vedel je, da lahko do njega pride samo s pomočjo bogov.

Takrat je izvedel za spor med Azopom in Zeusom. Azop je hotel pokončati Zeusa, a ni vedel kje živi. Sizif se je odločil pomagati Azopu, vendar je v zameno hotel studenec. Dogovor je bil sklenjen in Sizif je dobil svoj studenec.

Azop je zasledoval Zeusa, vendar je bil v boju premagan. Zeus je izvedel za zaroto, zato je na Sizifa poslal Smrt. Prvi poskus mu ni uspel, saj ga je Sizif prièakoval. Smrt je zvezal in jo vrgel v jeè. Od takrat ni nihèe veè umrl.

Tedaj pa je bog Ares rešil Smrt, ta pa je Sizifa takoj odpeljala v podzemlje. Še pred tem pa je Sizif svoji ženi zabièal, naj ne pripravlja nièesar za njegov pogreb. Nato je prosil Persefono, naj ga vrne nazaj zemljo, da bi lahko ženo opomnil, naj mu pripravi pogreb. Vendar pa je bila prevara odkrita in Smrt ga je ponovno odpeljala v podzemlje, kjer še danes vali marmornato skalo proti vrhu hriba. Vsakiè, ko doseže vrh, pa se mu skala skotali nazaj in njegovemu delu ni nikoli konca.

Ojdip in Antigona

Kralj Laj je sreèno vladal Tebam. Nekega dne pa mu je bilo prerokovano, da ga bo ubil lastni sin in se nato poroèil s svojo materjo. In res se mu je èez nekaj èasa rodil sin. Kralj se je zbal prerokbe, zato je sina poslal v gore, da bi ga raztrgale zveri. Deèek se je nosaèem zasmilil, zato so ga dali nekemu pastirju brez otrok. Ta je dal deèku ime Ojdip.

Ko je deèek zrastel, je s pastirjem odšel v mesto. Ko je kralj zagledal otroka, ga je takoj vzljubil in ga vzel za svojega. Ko je odrastel, so ga ljudje spraševali èigav je. Ker ni vedel odgovora, se je napotil v Delfe. Tam je izvedel, da mu je prerokovano, dabo ubil svojega oèeta in se poroèil s svojo materjo. Da bi se temu izognil, je odšel v tujo deželo.

Na poti pa je srečal voz. Sprli so se in Ojdip je ubil starca in njegovega služabnika. Nadaljeval je pot in čez nekaj časa je srečal moža, ki je bežal iz Tebe. Začudenemu Ojdipu je pojasnil, da na poti straži Sfinga, ki vsakemu zastavi uganko. Vse, ki je ne rešijo Sfinga pahne v prepad. Ojdip se je odpravil k Sfinji. Zastavljeno uganko je hitro rešil, Sfinga pa se je zaradi jeze vrgla v prepad.

Ljudje so Ojdipa izbrali za kralja Tebe. Poročil se je s kraljico. Nekaj časa so lepo živeli in Ojdip je imel štiri otroke. Takrat pa je na Tebe prišla kuga. Neki starec je rekel, da bo kuga nehala moriti šele, ko bodo kaznovali morilca kralja Leja. Ker ni vedel, kdo je morilec, je v kraljevo palačo povabil vse, ki bi karkoli vedeli o umoru kralja.

Kmalu je na dvor prišel starec, ki mu je povedal, da je morilec on sam. Sprva mu ni verjel, vendar ko mu je žena povedala, da je kralja ubil neki popotnik, ko se je vozom peljal v drugo mesto. Ojdip se je kaznoval tako, da si je iztaknil oči. Slepega je v mesto boginj maščevanja spremljala hčerka Antigona. Tam je nameraval najti svoj mir.

Čez nekaj časa sta se Ojdipova sinova začela prepirati za prestol. Pohitela sta k očetu, da bi ta odločil. Ker ni hotel imeti nič pri tem, sta se brata spopadla. Ob tem sta tudi oba izgubila življenje. Mestu je ponovno zavladal Kreon. Eteokleja so slovesno pokopali, Polinejka pa so pustili nepokopanega. Kasneje je ga je pokopala Antigona in s tem, ko je prekršila kraljev ukaz, si je zaslužila smrt. Kralj jo je ukazal živo zazidati. Ko pa je izvedel, da se jeza bogov zgrinja nad kraljevo družino, je hotel ukaz preklicati, vendar je bilo že prepozno.

Ostale bajke:

Vesoljni potop

Featon

Orfej

Ustanovitev mesta Tebe

Pentej

Midas

Tantal

Pelop
Nioba
O zlatem runu
Jazon in Medeja
Haraklej
Perzej
Tezej
Belerofont
Filemon in Baucis
Eros in Psihe
Giges in èarovni prstan
Trojanska vojna
Orest
Odisejeva popotovanja

Grški bogovi:

Zeus	vladar bogov
Had	vladar pod zemlja
Afrodita	boginja lepote
Artemida	boginja lova
Atena	boginja modrosti
Helios	bog sonca
Pozejdo	bog morja
n	
Ares	bog vojne
Pan	bog pastirjev
Tmolos	bog pogorja
Dioniz	bog veselja
Azop	bog vodovja

